

SKUPA HRANA: Potrošači i proizvođači nezadovoljni – beru li trgovci vrhnje jer se polovica hrane uvozi?

Objavio **Marinko Petković** - 30. kolovoza 2025.

Foto: Marinko Petković

Prosječan trošak za jedno hrvatsko kućanstvo mjesečno za hranu oko 24 posto primanja, a najsiromašniji slojevi troše i oko 40 posto svojih primanja na hranu

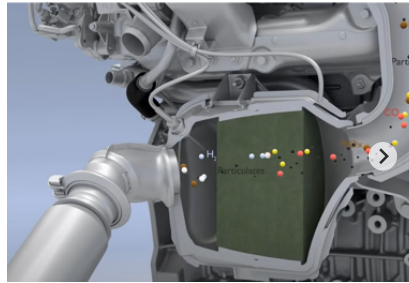
Piše: **Marinko Petković**

Znanstveno vijeće za poljoprivredu i šumarstvo HAZU-a organiziralo je u Zagrebu okrugli stol pod nazivom *Cijena hrane od polja do stola – ekonomska i/ili špekulativna logika?*, koji je okupio eminentne stručnjake.

Datacol aditivi za gorivo

DATA HYBRID

Datacol aditivi za gorivo

DATAFAP

Oni su, iz različitih perspektiva, dali odgovore na pitanje zašto cijene hrane na domaćem tržištu rastu – od 2020. godine porasle su 45 posto, dok je prosjek u EU-u 33 posto – te što uzrokuje rekordnu stopu inflacije.

Foto: Marinko Petković

Akademik prof. dr. sc. Ferdo Bašić kazao je kako je tlo, odnosno zemljište, osnovni resurs za proizvodnju hrane te da bi se zahvaljujući poljoprivrednom zemljištu moglo prehraniti 6,2 milijuna ljudi u Europi, i to bogato i po socijalno prihvatljivim troškovima. Dodao je da bi se moglo nahraniti i 8,5 milijuna ljudi u Africi te čak 15,5 milijuna u Aziji. Međutim, to već dugo nije dovoljno ni za nešto manje od četiri milijuna stanovnika Hrvatske, jer se gotovo polovica hrane uvozi.

Proizvođačke cijene hrane niže nego u EU-u

Prof. dr. sc. Ivo Grgić s Agronomskog fakulteta istaknuo je da svjedočimo tržišnim špekulacijama s cijenama hrane, koja je strateški važan proizvod u kriznim vremenima, kao i smanjenju poljoprivrednih površina, odnosno domaće proizvodnje hrane. Dodao je da Hrvatska ima velik broj malih poljoprivrednih proizvođača – oko 160.000 subjekata – te veliko sezonsko kolebanje cijena hrane. Posebno je naglasio utjecaj uvođenja carina velikih svjetskih igrača, jer "svi žele uzeti svoj dio kolača". Ipak, proizvođačke cijene hrane u Hrvatskoj niže su nego u EU-u, istaknuto je na skupu.

Kako se čulo, globalna proizvodnja hrane 10 posto je veća od potreba, no tržišni viškovi, radi održavanja cijena u trgovinama i na robnim burzama, bacaju se i uništavaju. U priči o cijeni hrane sve se manje čuje glas o cijenama poljoprivrednih proizvoda, čiji troškovi također rastu. Hrana je bila, a sve je više, strateško pitanje, izloženo špekulativnim aktivnostima multinacionalnih kompanija i pojedinih država, poput aktualnog carinskog rata SAD-a i niza drugih zemalja.

– Stanovništvo je posebno osjetljivo na tržišne poremećaje kod poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, koji se češće očituju u velikim porastima maloprodajnih cijena, a rjeđe u nestašicama. Najskuplja hrana na policama je ona koje nema – upozorio je Grgić.

Inflacija i valutni tečajevi oblikuju cijene hrane

Zvezdana Blažić iz Geja savjetovanja osvrnula se na aktualne teme vezane uz cijene poljoprivredno-prehrambenih proizvoda na svjetskom tržištu i njihovo djelovanje na stanje u Hrvatskoj. Naglasila je da prosječan trošak za jedno kućanstvo kod nas iznosi oko 24 posto, dok najsiromašniji slojevi troše i do 40 posto svojih primanja na hranu.

Cijene su, prema njezinim riječima, u ljeto 2021. počele značajno rasti. Godinu dana nakon početka rata u Ukrajini, u 2022., počele su se blago stabilizirati, ali su prošle godine ponovno porasle, osobito krajem godine. Ove se godine očekuje nastavak nestabilnosti, uz oscilacije koje će ovisiti o ponudi, potražnji i makroekonomskim politikama.

Ključni faktori koji utječu na cijene poljoprivrednih sirovina su inflacija i valutni tečajevi. Zatim dolazi rast cijena energenata, a samim time i transporta. Prema svim predviđanjima, u svjetlu trgovinskih sukoba, gospodarstvo će u prva tri mjeseca zabilježiti negativan rast.

Foto: Marinko Petković

– U prosincu smo imali inflaciju od preko pet posto kad je riječ o hrani – upozorila je Blažić.

Zašto je uvoz jeftiniji od domaće proizvodnje?

Ekonomist prof. dr. sc. Ljubo Jurčić istaknuo je da na isplativost svake proizvodnje, pa tako i hrane, utječu prirodni uvjeti, infrastruktura, obrazovanje, tehnologija, okruženje, istraživanje i razvoj, fiskalna i monetarna politika.

Dodao je kako je domaća proizvodnja hrane, zbog fiskalne politike iz prošlosti – koja se nije promijenila do danas – tržišno neisplativa, što je rezultiralo većim troškovima proizvodnje od tržišnih cijena. Tako su uvozni proizvodi postali jeftiniji od domaćih.

Kao primjer naveo je jeftiniju proizvodnju mlijeka u Europi u odnosu na Hrvatsku, što je dovelo do nestanka više od 50.000 domaćih proizvođača mlijeka s otvorenog tržišta. Danas ih je manje od 3000 jer proizvodnja nije isplativa.

– Rješenje je u povećanju domaće proizvodnje hrane i energije, uz dodatnih 20 posto za pokrivanje uvoznih troškova proizvoda koje ne možemo sami proizvesti. Moramo pogledati i okrenuti se prema sebi, jer se svijet sve više zatvara. Naša država mora stvoriti uvjete za veću poljoprivrednu proizvodnju – poručio je Jurčić.

Koliki je teret PDV-a na hranu u Hrvatskoj?

Predavanje pod nazivom Je li cijena hrane glavni generator inflacije u Hrvatskoj? održao je glavni ekonomist HUP-a Hrvoje Stojić.

Istaknuo je kako je teret PDV-a u Hrvatskoj u prosjeku na hranu 16 posto, dok je u zemljama našeg okruženja znatno niži – u Sloveniji i Italiji 11 posto. Dodao je da je profitabilnost domaćih tvrtki niska, a Hrvatska bilježi i najveći deficit u robnoj razmjeni u regiji, dok su Italija i Poljska, primjerice, u krizi povećale trgovinsku razmjenu.

Stojić smatra da Hrvatska nije iskoristila ulazak u EU, jer je domaća poljoprivreda na tek 30 posto razine poljoprivrede u Njemačkoj. Osvrnuo se i na rast plaća, osobito u zadnje dvije godine, kada su znatno povećane mase plaća iz proračuna, što je Hrvatsku svrstalo na sam vrh u EU-u.

– Da nema veće kupovne moći, ne bi bilo ni inflacije, jer ljudi ne bi bili spremni financirati rast cijena – pojasnio je Stojić.

Kao moguća rješenja naveo je manju i jeftiniju državu s ciljanom socijalnom politikom, smanjenje PDV-a na hranu i piće na razine usporedive s okruženjem, olakšavanje uvjeta za ulaganja u produktivnost te povećanje proizvodnje poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u uvjetima geopolitičke nestabilnosti.

Nestao srednji sloj potrošača

U raspravi je naglašeno da je nužno porezno rasteretiti prehrambeni sektor u Hrvatskoj. Istaknuto je da Zakon o poljoprivrednom zemljištu, limitiranjem maksimalne obradive površine, potiče usitnjavanje zemljišta, što je u koliziji s ciljevima NPOO-a. Također je ograničio domaće prehrambene tvrtke u korištenju EU sredstava za jačanje konkurentnosti, što predstavlja udar na proizvodnju, investicije i zaposlenost.

Branko Bobetić, direktor Croatistočara, upozorio je da kod nas srednji sloj potrošača, koji nosi domaću potrošnju, praktički ne postoji. Dodao je da više nemamo ni 400 proizvođača mlijeka s gospodarstvima od 30 do 100 goveda.

– Poljska je, primjerice, sačuvala svoje govedarstvo jer krava daje i mlijeko i meso – rekao je Bobetić.

Ukazao je i na golemi uvozni deficit od 15 milijardi eura u proizvodnji hrane, na što je strukovno udruženje više puta upozorilo nadležne, ali bez odgovora.

S druge strane, prof. dr. sc. Miroslav Tratnik upozorio je na anomalije na domaćem tržištu hrane, koje dovode do nesigurne proizvodnje i opskrbe. Predložio je proizvođačima da se organiziraju u zadruga na rok od tri godine, a ne u proizvođačke organizacije koje smatra "EU-ovom umotvorinom".

Dodao je da Akademija poljoprivrednih znanosti mora dati jasne smjernice Ministarstvu poljoprivrede u vezi s agroekonomskim mjerama.

(Tekst je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz Programa za poticanje novinarske izvrsnosti)

Otkrijte više

[Grad Zagreb](#)

[ZAGREB](#)

[Zagreba](#)

[Zagreb](#)

[Zagrebu](#)

[Postavke privatnosti i kolačića](#)

Upravlja Google. Usklađeno s IAB-ovim TCF-om. ID CMP-a: 300

